

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

ΕΡΕΥΝΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ 2017

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοινώνει τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) έτους 2017. Η έρευνα διενεργήθηκε σε δείγμα 6.176 ιδιωτικών νοικοκυριών στο σύνολο της Χώρας. Τα τυπικά σφάλματα για τις δώδεκα (12) βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών ατομικής κατανάλωσης υπολογίστηκαν με τη μορφή συντελεστή μεταβλητότητας (CV) και παρέχονται στον Πίνακα 20.

Α. Μεταβολή της μέσης δαπάνης των νοικοκυριών

Η συνολική μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών (αγορές), για το 2017, ανήλθε στα 5.768.848.031 ευρώ (Πίνακας Α) παρουσιάζοντας αύξηση 1,0% δηλαδή 55.696.602 ευρώ, σε σύγκριση με το 2016. Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών για αγορές, κατά το 2017, ανήλθε στα 1.414,09 ευρώ, καταγράφοντας αύξηση 1,6% (22,06 ευρώ), σε σύγκριση με το 2016 (Πίνακας 1). Η μέση συνολική δαπάνη για κάθε άτομο, το 2017, ανήλθε στα 547,51 ευρώ, καταγράφοντας αύξηση 1,6% (8,57 ευρώ), σε σύγκριση με το 2016. Σε πραγματικούς όρους, η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών αυξήθηκε σε ποσοστό 0,7% ή 9,74 ευρώ, λόγω της επίδρασης του πληθωρισμού, σύμφωνα με τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του έτους 2017 (0,7%).

**Πίνακας Α: Συνολική δαπάνη, μέση μηνιαία δαπάνη και μεταβολή σε τρέχουσες τιμές.
ΕΟΠ 2016– 2017**

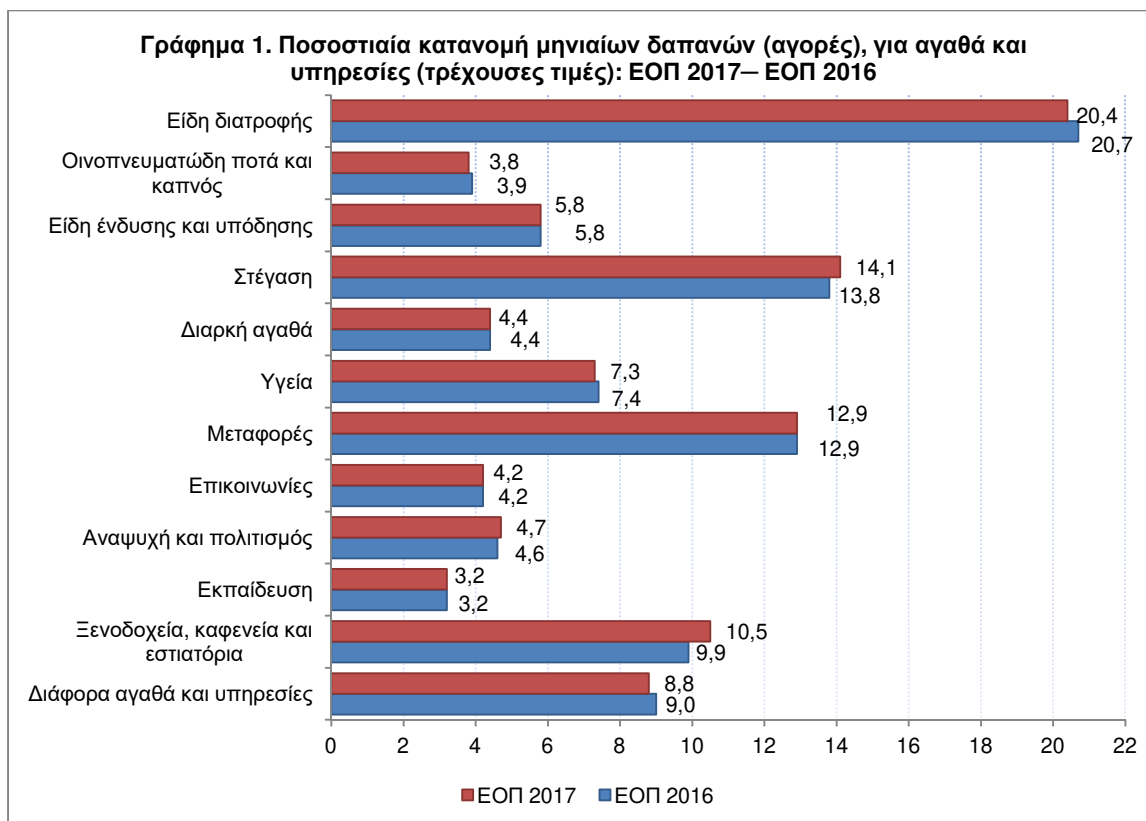
	2017	2016	Μεταβολή %
Συνολική μηνιαία δαπάνη νοικοκυριών	5.768.848.031	5.713.151.430	1,0%
Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριών	1.414,09	1.392,03	1,6%
Μέση μηνιαία δαπάνη ατόμων	547,51	538,94	1,6%

Πληροφορίες

Διεύθυνση Στατιστικών Πληθυσμού και Αγοράς Εργασίας
Τμήμα Ειδικών Ερευνών Νοικοκυριών
Γ.Ντούρος
Τηλ.: 2131352174
Fax: 2131352906
E-mail: g.ntouros@statistics.gr

Β. Βασικές διαπιστώσεις

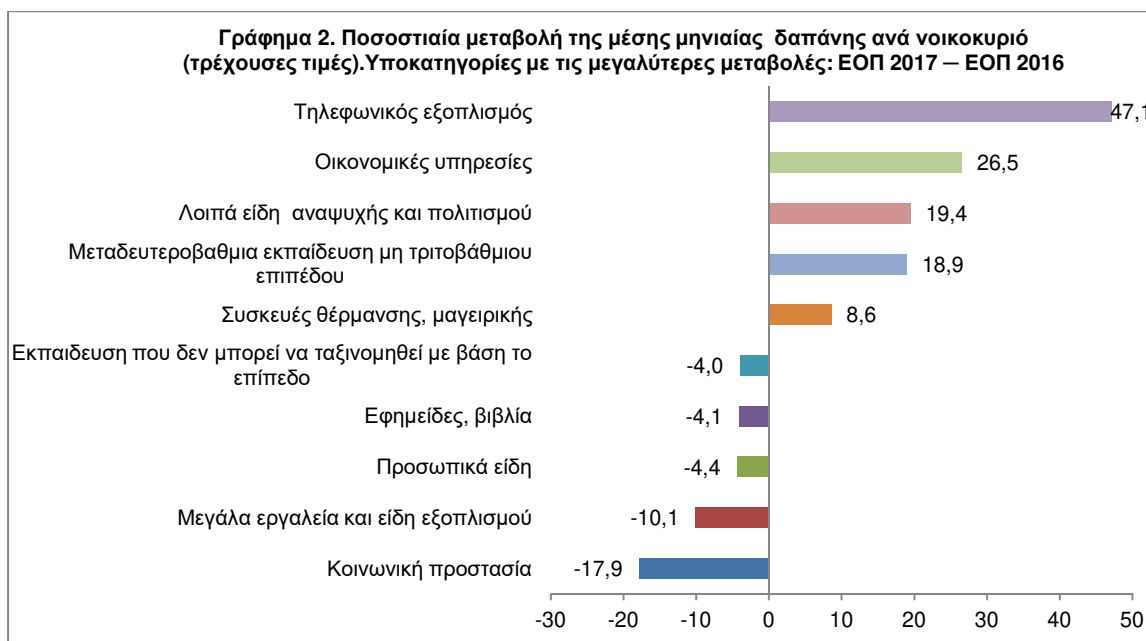
- Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 1, καθώς και το Γράφημα 1, όπου απεικονίζεται η ποσοστιαία κατανομή της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών, στις δώδεκα (12) βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών (COICOP - HBS 2013¹, ταξινόμηση που χρησιμοποιείται στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος) για τα έτη 2017 και 2016, το μεγαλύτερο μερίδιο των δαπανών του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών αφορά στα είδη διατροφής (20,4%) και ακολουθούν στη στέγαση (14,1%) και στις μεταφορές (12,9%) ενώ στις υπηρεσίες εκπαίδευσης αντιστοιχεί στο μικρότερο μερίδιο των δαπανών (3,2%).

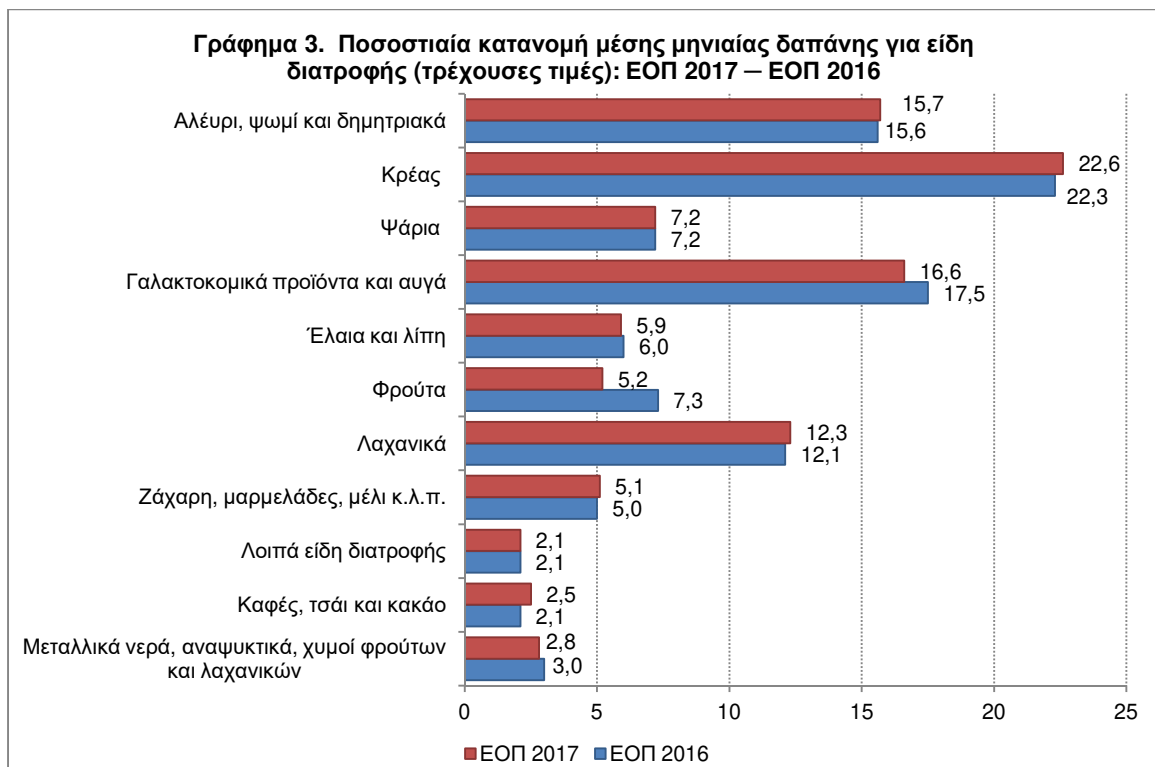
- Το καταναλωτικό πρότυπο, σε ποσοστά επί του μέσου όρου μηνιαίων δαπανών των νοικοκυριών της Χώρας, σύμφωνα με τις δώδεκα (12) κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών ατομικής κατανάλωσης, παρουσιάζεται στα Γραφήματα 1 και 2, και στους Πίνακες 1 και 2. Συγκεκριμένα:
 - Μεταξύ του 2016 και του 2017 το καταναλωτικό πρότυπο δεν παρουσίασε σημαντικές μεταβολές, παρατήρηση που ισχύει τόσο για τις τρέχουσες όσο και για τις σταθερές τιμές.
 - Αναλυτικότερα: τρέχουσες τιμές η ποσοστιαία κατανομή των δώδεκα (12) κατηγοριών έχει ως εξής: είδη διατροφής 20,4%, στέγαση 14,1%, μεταφορές 12,9%, ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια 10,5%, διάφορα αγαθά και υπηρεσίες 8,8%, υγεία 7,3%, είδη ένδυσης και υπόδησης 5,8%, διαρκή αγαθά 4,4%, αναψυχή και πολιτισμός 4,7%, επικοινωνίες 4,2%, οινοπνευματώδη ποτά και καπνός 3,8% και εκπαίδευση 3,2%. Δεν καταγράφηκε καμία μεταβολή στη φθίνουσα και αύξουσα σειρά συμμετοχής των κατηγοριών στην κατανομή του 2017 σε σχέση με το 2016.

⁽¹⁾ Η τελική ταξινόμηση COICOP-HBS καταρτίστηκε από τη Eurostat σε συνεργασία με τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες των κρατών μελών και εμπεριογνώμονες και εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2013.

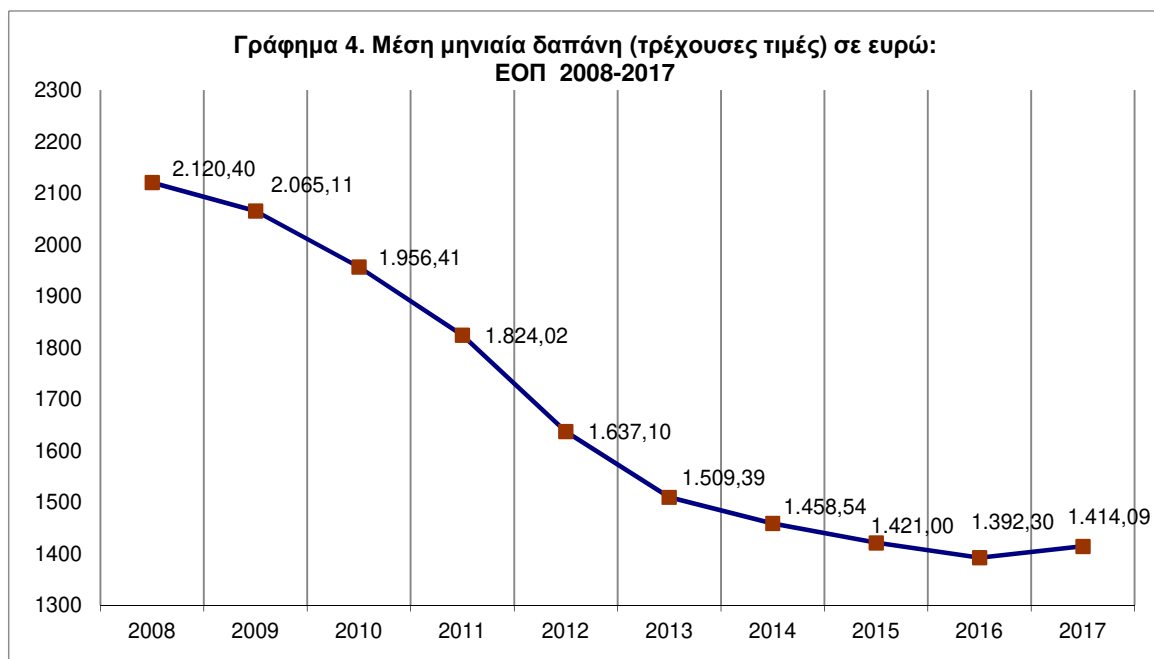
3. Σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα (2016), η μεγαλύτερη μεταβολή δαπανών των νοικοκυριών (αύξηση 7,4%) παρατηρείται για εστιατόρια, καφεενεία και ξενοδοχεία, ενώ ακολουθούν οι δαπάνες για στέγαση (αύξηση 3,2%) και για αναψυχή και πολιτισμό (αύξηση 2,8%). Εννέα (9) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες δαπανών παρουσιάζουν αύξηση με τη μικρότερη τάξεως του 0,4% στα είδη διατροφής. Οι κατηγορίες για τις οποίες παρατηρείται μείωση της μέσης μηνιαίας δαπάνης είναι τα διάφορα αγαθά και υπηρεσίες (1,4%), τα οινόπνευματώδη ποτά και ο καπνός (0,5%) και η υγεία (0,3%)-(Πίνακας 1).
4. Σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα (2016), η μεγαλύτερη μεταβολή στην ποσοστιαία συμμετοχή των κατηγοριών (αύξηση 0,6 ποσοστιαίες μονάδες) παρατηρείται στα εστιατόρια, καφεενεία και ξενοδοχεία. Τρεις (3) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν ποσοστιαία αύξηση συμμετοχής που κυμαίνεται από 0,1 ποσοστιαίες μονάδες: αναψυχή-πολιτισμός ως 0,6 ποσοστιαίες μονάδες: ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια, πέντε (5) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν ποσοστιαία μείωση συμμετοχής που κυμαίνεται από 0,1 ποσοστιαίες μονάδες (οινόπνευματώδη ποτά και καπνός, υγεία) ως 0,3 ποσοστιαίες μονάδες για τα είδη διατροφής, ενώ τέσσερις (4) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παραμένουν αμετάβλητες (0,0 ποσοστιαίες μονάδες) - (ένδυση και υπόδηση, μεταφορές, επικοινωνίες και εκπαίδευση) - (Πίνακας 1).
5. Σε σταθερές τιμές 2017, η μεγαλύτερη μεταβολή δαπανών, σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα του 2016, παρατηρείται στα διάφορα αγαθά και υπηρεσίες (μείωση 10,2%), και ακολουθούν στα διαρκή αγαθά (μείωση 2,2%), στην αναψυχή τον πολιτισμό και στην ένδυση - υπόδηση (μείωση 1,6%). Έξι (6) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν μείωση δαπανών (με τη μικρότερη της τάξεως του 0,8% στη στέγαση). Αύξηση σε σταθερές τιμές 2017 παρουσιάζουν έξι (6) κατηγορίες δαπανών (είδη διατροφής, οινόπνευματώδη ποτά και καπνός, μεταφορές, επικοινωνίες, εκπαίδευση και καφεενεία, εστιατόρια και ξενοδοχεία). Η αύξηση αυτή κυμαίνεται από 6,9% στα οινόπνευματώδη ποτά και καπνό ως 0,2% στην εκπαίδευση (Πίνακας 2).
6. Σε σταθερές τιμές 2017, η μεγαλύτερη μεταβολή στην ποσοστιαία συμμετοχή των διάφορων δαπανών, σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα του 2016, παρατηρείται στις μεταφορές (0,6 ποσοστιαίες μονάδες) σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα του 2016. Οκτώ (8) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν ποσοστιαία μείωση συμμετοχής που κυμαίνεται από 0,1 ποσοστιαίες μονάδες (είδη διατροφής, ένδυση-υπόδηση, διαρκή αγαθά, υγεία, αναψυχή-πολιτισμός) ως 0,2 ποσοστιαίες μονάδες (στέγαση, διάφορα αγαθά και υπηρεσίες), τρεις (3) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν ποσοστιαία αύξηση συμμετοχής που κυμαίνεται από 0,1 ποσοστιαίες μονάδες (καφεενεία, εστιατόρια και ξενοδοχεία) ως 0,6 ποσοστιαίες μονάδες (μεταφορές) - (Πίνακας 2).

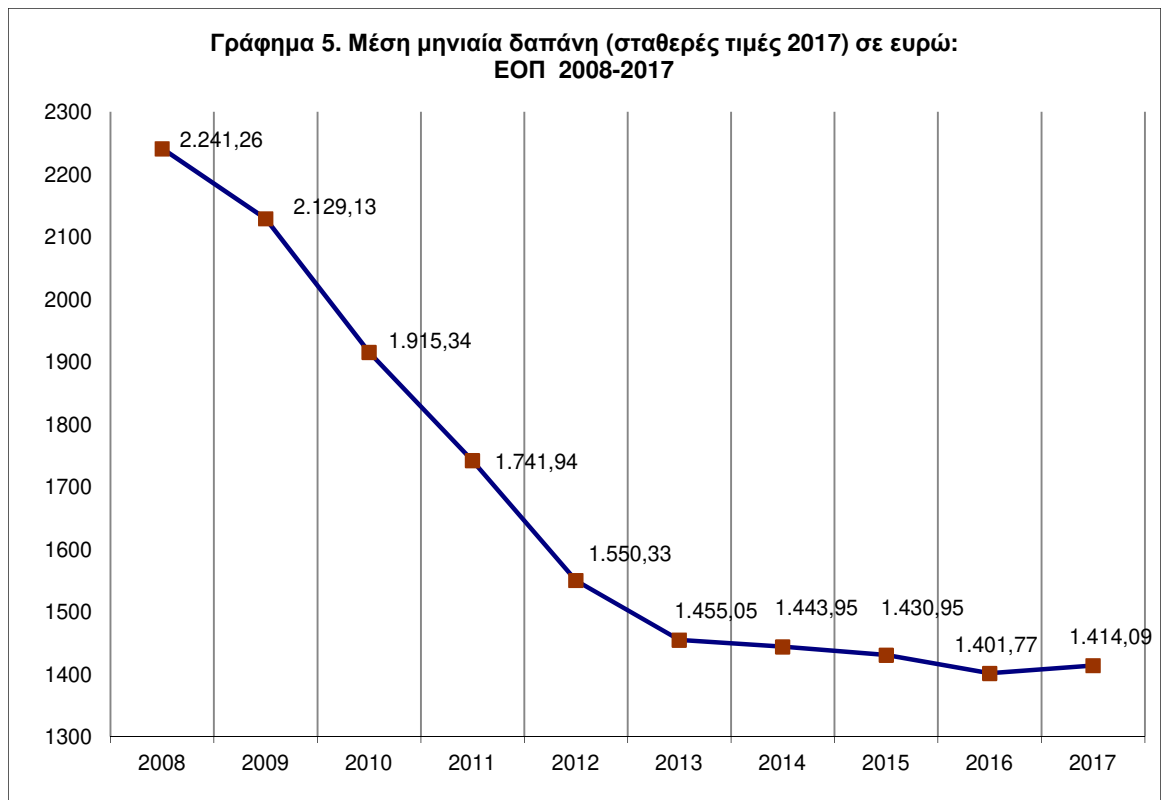

- Μεγαλύτερη αύξηση στη μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών (τρέχουσες τιμές) στις υποκατηγορίες δαπανών, σε σχέση με το προηγούμενο έτος (2016), καταγράφεται στον τηλεφωνικό εξοπλισμό (47,1 %), στις οικονομικές υπηρεσίες (συνδρομές σε πιστωτικές κάρτες, αμοιβές λογιστών κλπ.) (26,5%), ενώ μεγαλύτερη μείωση καταγράφεται στην κοινωνική προστασία (17,9%). Γραφική απεικόνιση αυτών δίνεται στο Γράφημα 2, όπου παρουσιάζονται οι υποκατηγορίες δαπανών με τις πέντε μεγαλύτερες θετικές ποσοστιαίες μεταβολές, καθώς και με τις πέντε μεγαλύτερες αρνητικές ποσοστιαίες μεταβολές.
- Στον Πίνακα 3, παρουσιάζεται η μέση μηνιαία δαπάνη για όλα τα νοικοκυριά από το 2013 έως και το 2017, σε τρέχουσες τιμές.
- Όσον αφορά στις δαπάνες στα είδη διατροφής, σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα (2016), παρατηρείται μείωση της μηνιαίας δαπάνης (τρέχουσες τιμές), για έλαια και λίπη (3,2%), γαλακτοκομικά προϊόντα και αυγά (2,8%), και μεταλλικά νερά, αναψυκτικά, χυμοί φρούτων και λαχανικών (0,4%) ενώ παρατηρείται αύξηση της μηνιαίας δαπάνης για καφέ, τσάι και κακάο (6,3%), λαχανικά (2,6%), φρούτα (2,4%), ψάρια (2,0%), ζάχαρη, μαρμελάδες, μέλι κλπ. (1,3%), λοιπά αγαθά είδη διατροφής (1,0%), αλεύρι, ψωμί και δημητριακά (0,9%), και κρέας (0,6%) – (Πίνακας 4).
- Η ποσοστιαία συμμετοχή των υποκατηγοριών δαπανών των ειδών διατροφής δεν παρουσίασε σημαντική μεταβολή μεταξύ των ετών 2016 και 2017 στις δέκα από τις ένδεκα υποκατηγορίες (Πίνακας 4, Γράφημα 3). Μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται στο αλεύρι, ψωμί και δημητριακά και στον καφέ, τσάι και το κακάο (0,4 ποσοστιαίες μονάδες ποσοστιαίες μονάδες) αντίθετα η μεγαλύτερη μείωση παρατηρείται στα γαλακτοκομικά προϊόντα και τα αυγά (0,9 ποσοστιαίες μονάδες)

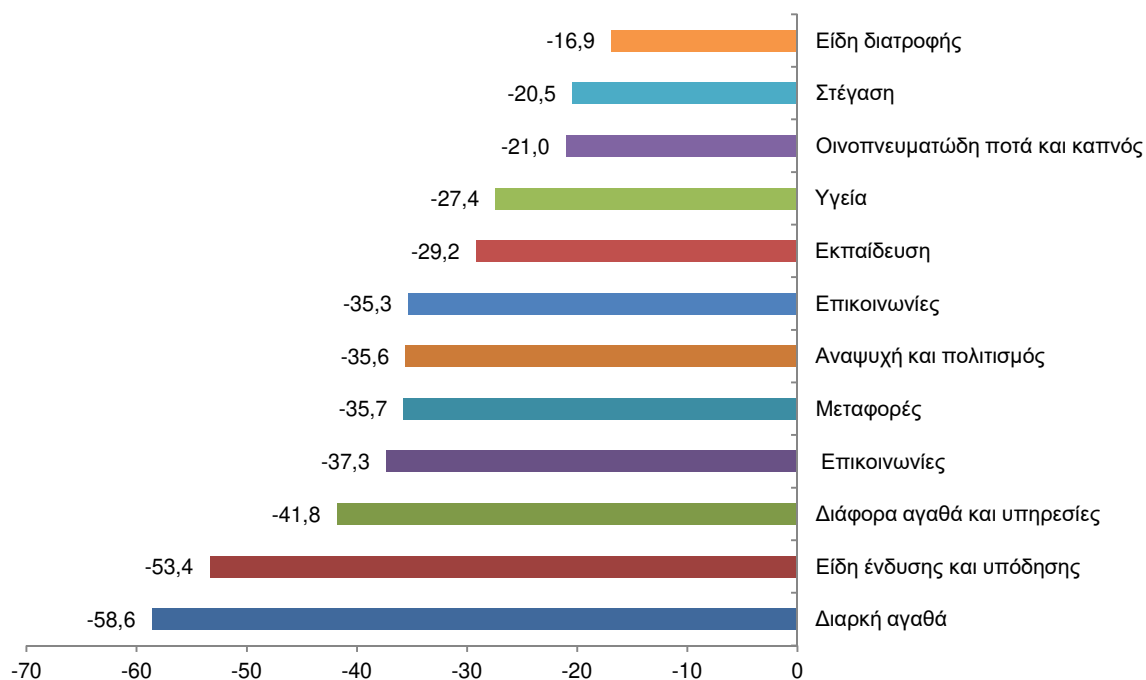
- Στα Γραφήματα 4 και 5, που ακολουθούν, παρουσιάζεται συγκριτική απεικόνιση των αποτελεσμάτων της ΕΟΠ 2017 με αυτά των προηγούμενων ερευνών, δηλαδή με τα έτη 2008-2017 σε τρέχουσες και σταθερές τιμές, αντίστοιχα. Αναφορικά με τις τρέχουσες τιμές του έτους 2017, παρατηρείται μείωση της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών κατά 22,5% σε σχέση με το 2010, ενώ η αντίστοιχη μείωση σε σχέση με το έτος 2008 είναι της τάξεως του 31,5%. Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών, σε σταθερές τιμές 2017 μειώθηκε κατά 26,8% σε σχέση με το 2010 και 37,5% σε σχέση με το 2008.

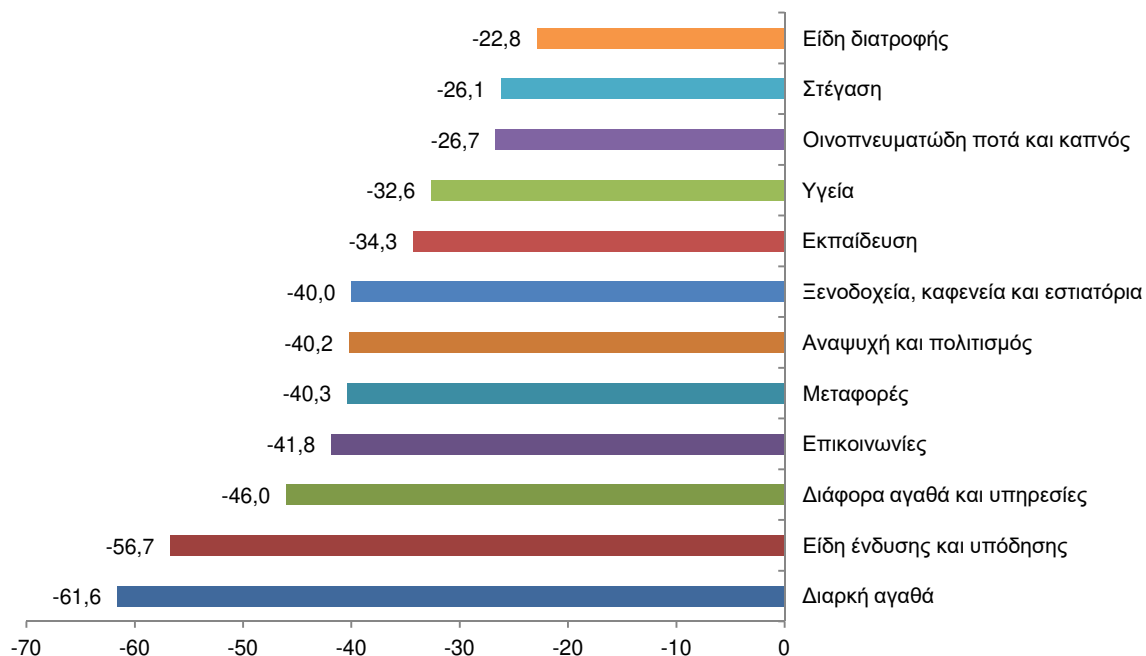

- Στα γραφήματα 6 και 7 παρουσιάζεται η ποσοστιαία μεταβολή των μηνιαίων δαπανών των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες, σε τρέχουσες και σε σταθερές τιμές, αντίστοιχα, από τα στοιχεία που προκύπτουν από τις έρευνες ΕΟΠ 2008 και 2017. Η μεγαλύτερη μείωση, τόσο σε τρέχουσες όσο και σε σταθερές τιμές 2017, παρατηρείται στη δαπάνη για διαρκή αγαθά (58,6% και 61,6%, αντίστοιχα). Η μικρότερη μείωση (16,9%) παρατηρείται στα είδη διατροφής σε τρέχουσες τιμές και 22,8% σε σταθερές τιμές. Δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές στη σειρά κατάταξης των κατηγοριών μεταξύ σταθερών και τρεχουσών τιμών.

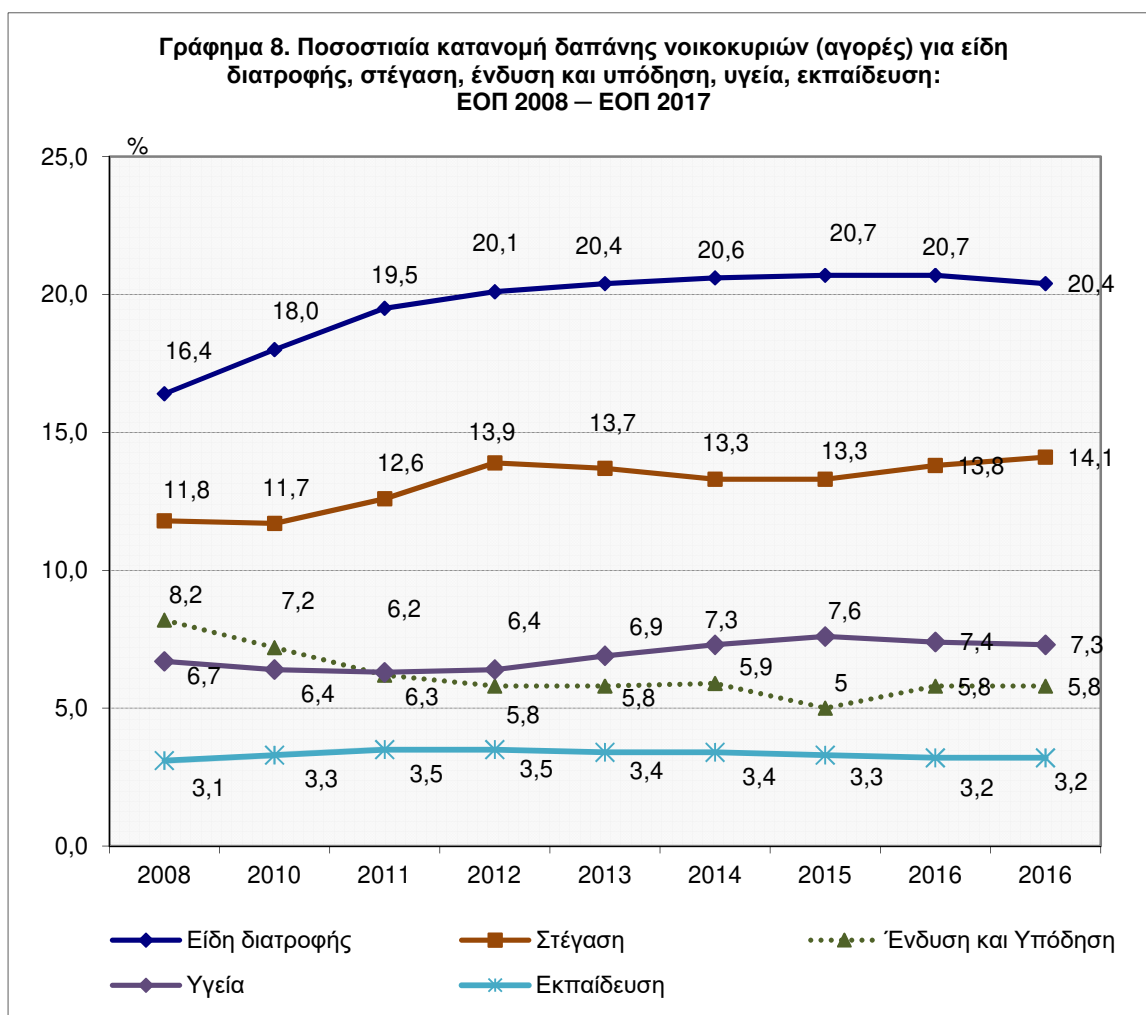
Γράφημα 6. Ποσοστιαία μεταβολή μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες (τρέχουσες τιμές): ΕΟΠ 2008 / ΕΟΠ 2017

Γράφημα 7. Ποσοστιαία μεταβολή μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες (σταθερές τιμές 2017): ΕΟΠ 2008 / ΕΟΠ 2017

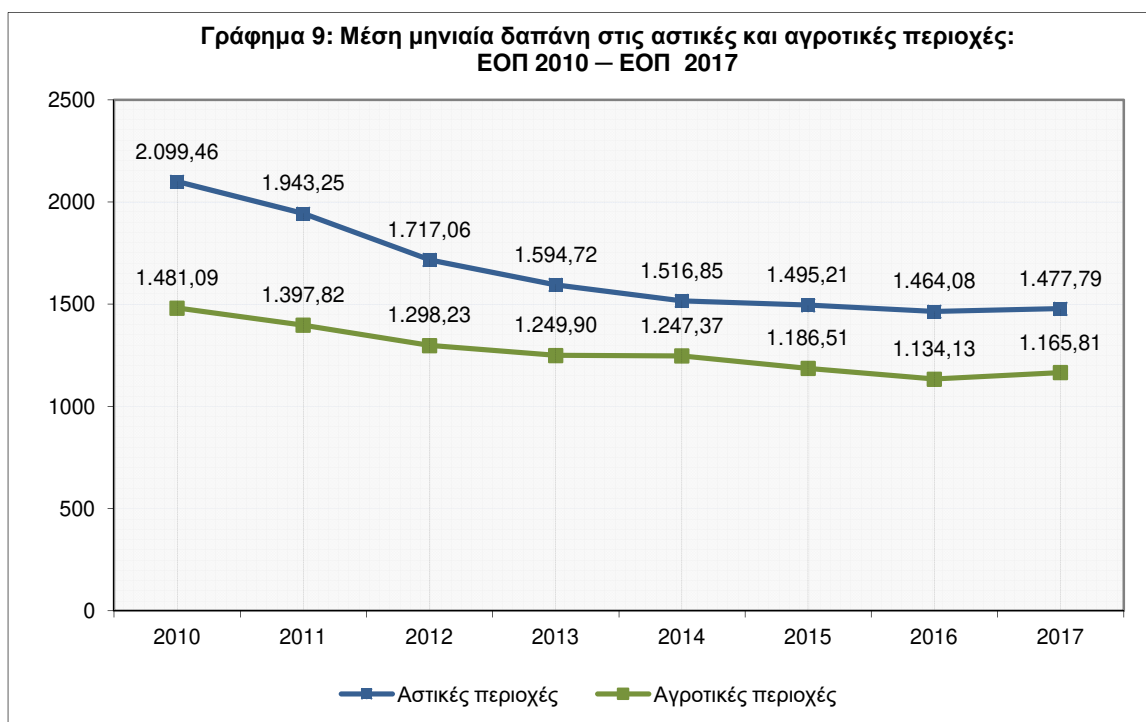
- Την περίοδο 2013 έως 2017, το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών επί του συνολικού οικογενειακού προϋπολογισμού αφορά σε είδη διατροφής, και κυμαίνεται στο 20,4% το 2013 όπως και το 2017 (Πίνακας 3).
- Την περίοδο 2013 έως 2017, παρατηρείται συνεχής μείωση των δαπανών για διαρκή αγαθά, ως ποσοστό επί του οικογενειακού προϋπολογισμού, από 5,6% το 2013 σε 4,4% το 2017, καθώς και των διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών από 9,3% το 2013 σε 8,8% το 2017 (Πίνακας 3).
- Στο Γράφημα 8 παρουσιάζεται διαχρονικά, για τα έτη 2008 έως 2017, η τάση που καταγράφεται στις βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, ως ποσοστό της μέσης μηνιαίας δαπάνης επί του οικογενειακού προϋπολογισμού (τρέχουσες τιμές). Παρατηρείται αύξηση του ποσοστού της δαπάνης για είδη διατροφής κατά 4,0 ποσοστιαίες μονάδες, της δαπάνης για στέγαση κατά 2,3 για δαπάνες υγείας και εκπαίδευσης κατά 0,6 και 0,1 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα. Αντιθέτως, μείωση κατά 2,4 μονάδες παρατηρείται στα ποσοστά της δαπάνης για είδη ένδυσης και υπόδησης.

- Η ποσοστιαία κατανομή της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών, κατά τρόπο κτήσεως, παρουσιάζεται στον Πίνακα 5 παρουσιάζει για το έτος 2017 αντίστοιχη εικόνα με αυτήν του 2016.

Γ. Διαφορετικά πρότυπα κατανάλωσης, ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριών

- Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται, ταξινομημένες κατά φθίνουσα σειρά, οι δώδεκα (12) κατηγορίες δαπανών που πραγματοποιούν, κατά μέσο όρο, τα νοικοκυριά της Χώρας για αγαθά και υπηρεσίες (τρέχουσες τιμές). Η μεγαλύτερη μέση μηνιαία δαπάνη αφορά σε είδη διατροφής και ακολουθούν οι δαπάνες για στέγαση, μεταφορές, ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφεενεία κλπ. Επισημαίνεται ότι, παρά τα διαφορετικά πρότυπα κατανάλωσης, που παρατηρούνται ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού, η μεγαλύτερη δαπάνη που καταγράφεται σε όλους τους τύπους νοικοκυριών αφορά σε είδη διατροφής.
- Νοικοκυριά με ένα άτομο μόνο, ηλικίας 65 ετών και άνω, έχουν λιγότερες δαπάνες κατά 45,4% της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας. Νοικοκυριά που αποτελούνται από ένα ζευγάρι με δυο παιδιά έως και 16 ετών έχουν περισσότερες δαπάνες κατά 145,7% της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας (Πίνακας 7).
- Νοικοκυριά με υπεύθυνο οικονομικά μη ενεργό ή άνεργο δαπανούν, κατά μέσο όρο, το 76,4 % της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας ενώ αυτά με υπεύθυνο αυτοαπασχολούμενο με μισθωτούς το 213,5% αυτής (Πίνακας 8).
- Μείωση σε σύγκριση με το 2016, καταγράφεται στις δαπάνες νοικοκυριών με υπεύθυνο μισθωτό κατά 0,2% ενώ αύξηση καταγράφεται με υπεύθυνο αυτοαπασχολούμενο χωρίς μισθωτούς κατά 4,2%, με υπεύθυνο αυτοαπασχολούμενο με μισθωτούς κατά 1,7% και με υπεύθυνο οικονομικά μη ενεργό ή άνεργο κατά 0,6% (Πίνακας 8).
- Η μέση μηνιαία δαπάνη διαφέρει ανάλογα με την ηλικία του υπευθύνου του νοικοκυριού. Όπως και στην έρευνα έτους 2016, τα νοικοκυριά με υπεύθυνο ηλικίας 45-54 ετών δαπανούν, κατά μέσο όρο, περισσότερο. Πιο συγκεκριμένα, τα νοικοκυριά αυτά δαπανούν, κατά μέσο όρο, το 132,2 % της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας. Τα νοικοκυριά με τη μικρότερη ποσοστιαία συμμετοχή για το 2017 ήταν αυτά με υπεύθυνο ηλικίας 75 ετών και άνω (61,1% αυτής) (Πίνακας 9).
- Τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές δαπανούν κατά μέσο όρο 1.165,81 ευρώ μηνιαίως ενώ αυτά που διαμένουν σε αστικές περιοχές 1.477,79 ευρώ (Γράφημα 9). Επομένως, τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές δαπανούν, κατά μέσο, όρο 21,1% λιγότερο από τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αστικές περιοχές.

- Νοικοκυριά που διαμένουν στο Νότιο Αιγαίο δαπανούν, κατά μέσο όρο το 119,0 % της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας ενώ αυτά που διαμένουν στη Στερεά Ελλάδα το 63,3% αυτής (Πίνακας 10).

Δ. Μέση μηνιαία κατανάλωση (ποσότητες) ειδών διατροφής, οινοπνευματωδών ποτών, καπνού, υγρών καυσίμων, υγραερίου, φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας.

- Μεταξύ των ετών 2016 και 2017, μείωση παρουσιάζει η μέση μηνιαία κατανάλωση στα είδη διατροφής και οινοπνευματώδη ποτά και καπνό, στο ελαιόλαδο (6,8%), στο τυρί (4,9%) στο γάλα (2,2%), στα τσιγάρα (2,5%), και στο ψωμί και τα είδη αρτοποιίας (0,2%). Αύξηση παρατηρείται στο γιαούρτι (3,7%), στα φρέσκα και συντηρημένα λαχανικά (1,1%), στο κρέας (1,1%), στα φρούτα νωπά συντηρημένα και στους ξηρούς καρπούς (0,6%), στα οινοπνευματώδη ποτά (0,2%) και στα ζυμαρικά (0,1%). Αμετάβλητη είναι η μέση μηνιαία ποσότητα σε αυγά, ρύζι και ψάρια (Πίνακας 11).
- Η μέση μηνιαία ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας και στερεών καυσίμων (καυσόξυλα, πελλέτες, πυρήνας κλπ.) που καταναλώνεται στην κύρια κατοικία αυξήθηκε κατά 0,9% και 14,2% αντίστοιχα ενώ η μέση μηνιαία ποσότητα υγρών καυσίμων και υγραερίου μειώθηκε κατά 3,7 % και 8,6%, αντίστοιχα. Αμετάβλητη είναι η μέση μηνιαία κατανάλωση σε φυσικό αέριο (Πίνακας 12).

Ε. Συνθήκες διαβίωσης

Από τα στοιχεία της έρευνας (Πίνακας 13) προκύπτει ότι τα νοικοκυριά διαθέτουν:

- Τηλεόραση έγχρωμη (100,0%)
- Κινητό τηλέφωνο (90,9%)
- Σταθερό τηλέφωνο (85,0%)
- Επιβατηγό αυτοκίνητο ΙΧ, τουλάχιστον ένα (66,0%)
- Προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή (68,1%)
- Πλυντήριο πιάτων (36,7%)
- Καταψύκτη (30,6%)
- Δεύτερη κατοικία (15,8%) και
- Κλειστό χώρο στάθμευσης (12,9%)

και χρησιμοποιούν την κεντρική θέρμανση ως κύρια πηγή θέρμανσης σε ποσοστό 41,3%.

ΣΤ. Ανισότητα

- Το μερίδιο της μέσης ισοδύναμης δαπάνης (αγορές, τρέχουσες τιμές) του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού είναι 5,3 φορές μεγαλύτερο από το μερίδιο της μέσης ισοδύναμης δαπάνης του φτωχότερου 20% του πληθυσμού (5,5 για το 2016). Ο δείκτης μειώνεται στο 4,2, όταν συμπεριληφθούν στην καταναλωτική δαπάνη και οι τεκμαρτές δαπάνες (τελική καταναλωτική δαπάνη) ⁽²⁾ (4,2 για το 2016) (Πίνακας 14).
- Το μερίδιο της μέσης ισοδύναμης δαπάνης για είδη διατροφής των νοικοκυριών του φτωχότερου 20% του πληθυσμού ανέρχεται στο 31,6% των δαπανών των νοικοκυριών, ενώ το αντίστοιχο μερίδιο του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού ανέρχεται στο 14,0% (Πίνακας 15).
- Ο κίνδυνος φτώχειας απειλεί το 18,1% του πληθυσμού της Χώρας, όταν στον υπολογισμό του δείκτη λαμβάνεται υπόψη μόνο η ισοδύναμη δαπάνη με τρόπο κτήσεως την αγορά (18,2% το 2016) ενώ ο δείκτης μειώνεται στο 12,2% του πληθυσμού (11,3% το 2016), όταν λαμβάνονται υπόψη όλες οι καταναλωτικές δαπάνες, ανεξάρτητα από τον τρόπο κτήσεως (τεκμαρτό ενοίκιο από ιδιοκατοίκηση, ιδιοπαραγόμενα αγαθά, αγαθά και υπηρεσίες παρεχόμενες δωρεάν από τον εργοδότη, άλλα νοικοκυριά, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, κράτος κλπ.) (Πίνακες 16 και 17).
- Η μέση μηνιαία ισοδύναμη δαπάνη των φτωχών νοικοκυριών⁽³⁾ εκτιμάται στο 33,0% των δαπανών των μη φτωχών νοικοκυριών. Τα φτωχά νοικοκυριά δαπανούν το 31,4% του μέσου προϋπολογισμού τους σε είδη διατροφής ενώ τα μη φτωχά το 19,7%. Λόγω της σύνθεσης των φτωχών νοικοκυριών (ηλικιωμένοι, ανασφάλιστοι, κλπ.), η δαπάνη τους για την υγεία ανέρχεται

(2) **Τελική καταναλωτική δαπάνη του νοικοκυριού:** η αξία, σε χρήμα, των αγαθών και υπηρεσιών που αγόρασε το νοικοκυριό ή έλαβε σε είδος (από δική του παραγωγή, δικό του κατάστημα, τον εργοδότη ή από αλλού), για να καλύψει τις οικογενειακές και κοινωνικές του ανάγκες.

(3) **Φτωχός πληθυσμός:** ο πληθυσμός που έχει δαπάνη μικρότερη ή ίση από το κατώφλι της φτώχειας. Το κατώφλι της φτώχειας υπολογίζεται με τη σχετική έννοια και ορίζεται στο 60% της διάμεσης ισοδύναμης δαπάνης από αγορές του νοικοκυριού (περισσότερες πληροφορίες στις επεξηγηματικές σημειώσεις).

Μη φτωχός πληθυσμός: ο πληθυσμός που έχει δαπάνη μεγαλύτερη από το κατώφλι της φτώχειας. Το κατώφλι της φτώχειας υπολογίζεται με τη σχετική έννοια και ορίζεται στο 60% της διάμεσης ισοδύναμης δαπάνης από αγορές του νοικοκυριού (περισσότερες πληροφορίες στις επεξηγηματικές σημειώσεις).

στο 8,5% του μέσου προϋπολογισμού τους ενώ η αντίστοιχη δαπάνη των μη φτωχών ανέρχεται στο 7,5% (Πίνακας 18).

Z. Καταναλωτικά πρότυπα στην Ευρώπη

- Σε Ελλάδα, Βουλγαρία και Σερβία το σχετικά μεγαλύτερο μερίδιο των δαπανών (τρέχουσες τιμές) του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών αφορά στα είδη διατροφής (Πίνακας 19).
- Τα καταναλωτικά πρότυπα διαφέρουν για τη Ιταλία και Ισπανία, όπου καταγράφονται ως υψηλότερες οι δαπάνες που αφορούν στη στέγαση ενώ για το Ηνωμένο βασίλειο οι δαπάνες στις μεταφορές και στη στέγαση (Πίνακας 19).
- Οι δαπάνες για εκπαίδευση κυμαίνονται από 0,6% του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών στην Ιταλία έως 3,2% στην Ελλάδα (Πίνακας 19).
- Η Ελλάδα και η Βουλγαρία καταγράφουν τη μεγαλύτερη ιδιωτική δαπάνη για την υγεία, 7,3% και 7,1 % του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών, αντίστοιχα (Πίνακας 19).

Για περισσότερες πληροφορίες, σχετικά με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2017, επισκεφτείτε την ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFA05/>

ΠΙΝΑΚΕΣ

**Πίνακας 1. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες:
ΕΟΠ 2016 και 2017**

Αξία σε ευρώ

Αγαθά και υπηρεσίες	ΕΟΠ 2017		ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2017/2016	ΕΟΠ 2017/2016
	Αξία	Κατανομή %	Αξία	Κατανομή %	Μεταβολή αξίας %	Διαφορά ποσοστιαίας κατανομής
Σύνολο	1.414,09	100,0	1.392,03	100,0	1,6	
Είδη διατροφής	289,04	20,4	287,76	20,7	0,4	-0,3
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	54,08	3,8	54,35	3,9	-0,5	-0,1
Είδη ένδυσης και υπόδησης	81,36	5,8	80,71	5,8	0,8	0
Στέγαση	198,75	14,1	192,68	13,8	3,2	0,3
Διαρκή αγαθά	61,92	4,4	61,31	4,4	1,0	0
Υγεία	103,33	7,3	103,68	7,4	-0,3	-0,1
Μεταφορές	182,31	12,9	180,08	12,9	1,2	0
Επικοινωνίες	59,00	4,2	58,37	4,2	1,1	0
Αναψυχή και πολιτισμός	65,83	4,7	64,05	4,6	2,8	0,1
Εκπαίδευση	45,95	3,2	45,1	3,2	1,9	0
Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια	148,77	10,5	138,46	9,9	7,4	0,6
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	123,76	8,8	125,47	9,0	-1,4	-0,2

Πίνακας 2. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, σταθερές τιμές 2017) για αγαθά και υπηρεσίες: ΕΟΠ 2016 και 2017

Αξία σε ευρώ

Αγαθά και υπηρεσίες	ΕΟΠ 2017		ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2017/2016	ΕΟΠ 2017/2016
	Αξία	Κατανομή %	Αξία	Κατανομή %	Μεταβολή αξίας %	Διαφορά ποσοστιαίας κατανομής
Σύνολο	1.401,77	100,0	1.392,03	100,0	0,7	
Είδη διατροφής	289,20	20,6	287,76	20,7	0,5	-0,1
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	58,11	4,1	54,35	3,9	6,9	0,2
Είδη ένδυσης και υπόδησης	79,42	5,7	80,71	5,8	-1,6	-0,1
Στέγαση	191,14	13,6	192,68	13,8	-0,8	-0,2
Διαρκή αγαθά	59,96	4,3	61,31	4,4	-2,2	-0,1
Υγεία	102,44	7,3	103,68	7,4	-1,2	-0,1
Μεταφορές	188,90	13,5	180,08	12,9	4,9	0,6
Επικοινωνίες	59,13	4,2	58,37	4,2	1,3	0
Αναψυχή και πολιτισμός	63,03	4,5	64,05	4,6	-1,6	-0,1
Εκπαίδευση	45,19	3,2	45,1	3,2	0,2	0
Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια	140,12	10,0	138,46	9,9	1,2	0,1
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	122,71	8,8	125,47	9,0	-10,2	-0,2

Πίνακας 3. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες: ΕΟΠ 2013 – 2017

Αξία σε ευρώ

Αγαθά και υπηρεσίες	ΕΟΠ 2017		ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015		ΕΟΠ 2014		ΕΟΠ 2013	
	Αξία σε	%	Αξία σε	%	Αξία σε	%	Αξία σε	%	Αξία σε	%
Σύνολο	1.414,09	100,0	1.392,03	100,0	1.421,00	100,0	1.458,54	100,0	1.509,39	100,0
Είδη διατροφής	289,04	20,4	287,76	20,7	293,79	20,7	299,85	20,6	307,33	20,4
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	54,08	3,8	54,35	3,9	57,45	4,0	59,02	4,0	62,80	4,2
Είδη ένδυσης και υπόδησης	81,36	5,8	80,71	5,8	83,47	5,9	85,79	5,9	87,38	5,8
Στέγαση	198,75	14,1	192,68	13,8	189,36	13,3	194,08	13,3	206,99	13,7
Διαρκή αγαθά	61,92	4,4	61,31	4,4	66,3	4,7	72,69	5,0	83,94	5,6
Υγεία	103,33	7,3	103,68	7,4	107,36	7,6	106,72	7,3	104,44	6,9
Μεταφορές	182,31	12,9	180,08	12,9	179,89	12,7	183,48	12,6	189,19	12,5
Επικοινωνίες	59,00	4,2	58,37	4,2	58,58	4,1	60,02	4,1	61,91	4,1
Αναψυχή και πολιτισμός	65,83	4,7	64,05	4,6	68,41	4,8	68,55	4,7	68,82	4,6
Εκπαίδευση	45,95	3,2	45,1	3,2	46,28	3,3	50,17	3,4	50,83	3,4
Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια	148,77	10,5	138,46	9,9	142,15	10,0	143,42	9,8	145,55	9,6
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	123,76	8,8	125,47	9,0	134,49	9,2	134,73	9,2	140,19	9,3

**Πίνακας 4. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για είδη διατροφής:
ΕΟΠ 2016 και 2017**

Αξία σε ευρώ

Είδη διατροφής και μη οينوπνευματώδη ποτά	ΕΟΠ 2017		ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2017/2016	Διαφορά ποσοστιαίας κατανομής
	Αξία	Κατανομή %	Αξία	Κατανομή %	Μεταβολή αξίας %	
Σύνολο	289,04	100,0	287,76	100,0	0,4	
Αλεύρι, ψωμί, δημητριακά	45,24	15,7	44,85	15,3	0,9	0,4
Κρέας	65,25	22,6	64,86	22,3	0,6	0,3
Ψάρια	20,74	7,2	20,33	7,2	2,0	0,0
Γαλακτοκομικά προϊόντα και αυγά	48,12	16,6	49,51	17,5	-2,8	-0,9
Έλαια και λίπη	17,16	5,9	17,72	6,0	-3,2	-0,1
Φρούτα	20,73	7,2	20,24	7,3	2,4	-0,1
Λαχανικά	35,60	12,3	34,71	12,1	2,6	0,2
Ζάχαρη, μαρμελάδα, μέλι, σιρόπια, σοκολάτα και ζαχαρωτά	14,77	5,1	14,58	5,0	1,3	0,1
Λοιπά είδη διατροφής	6,20	2,1	6,14	2,1	1,0	0,0
Καφές, τσάι και κακάο	7,13	2,5	6,71	2,1	6,3	0,4
Μεταλλικά νερά, αναψυκτικά, χυμοί φρούτων και λαχανικών	8,08	2,8	8,11	3	-0,4	-0,2

Πίνακας 5. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά τρόπο κτήσεως αγαθών και υπηρεσιών: ΕΟΠ 2016 και 2017

Αξία σε ευρώ

Τρόπος κτήσεως αγαθών και υπηρεσιών	ΕΟΠ 2017		ΕΟΠ 2016	
	Αξία	Κατανομή %	Αξία	Κατανομή %
Αγορές και απολαβές σε είδος	1.761,15	100,0	1.732,61	100,0
Αγορές	1.414,09	80,3	1.392,03	80,3
Από δική του παραγωγή	20,31	1,2	19,4	1,1
Από δική του επιχείρηση	269,01	15,3	264,86	15,3
Από άλλες πηγές	52,90	3,0	52,43	3,0
Από τον εργοδότη	4,84	0,3	3,88	0,2

Πίνακας 6. Ποσοστιαία (%) κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης (αγορές, τρέχουσες τιμές) για τις 12 κύριες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, κατά τύπο νοικοκυριού, ταξινομημένες κατά φθίνουσα σειρά: ΕΟΠ 2017

%

Αγαθά και υπηρεσίες	Όλα τα νοικοκυριά	Άτομο μόνο, ηλικίας 65 ετών και άνω	Ζευγάρι με 1 παιδί έως και 16 ετών	Ζευγάρι με 2 παιδιά έως και 16 ετών	Ζευγάρι με 3 παιδιά και άνω έως και 16 ετών	Ένας γονέας με 1 παιδί ή περισσότερα έως και 16 ετών	Ζευγάρι ή ένας γονέας με παιδιά άνω των 16 ετών
Είδη διατροφής	20,4	25,7	19,0	19,2	22,7	20,8	20,6
Στέγαση	14,1	20,3	14,1	12,5	9,5	16,5	11,6
Μεταφορές	12,9	4,8	14,0	14,6	13,7	10,4	13,9
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	10,5	7,0	8,7	10,0	8,8	9,1	12,2
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	8,8	7,6	8,7	7,6	6,2	6,0	9,5
Υγεία	7,3	13,4	7,5	6,2	4,6	6,6	6,8
Είδη ένδυσης και υπόδησης	5,8	3,8	6,7	7,4	7,1	6,9	5,4
Αναψυχή και πολιτισμός	4,7	2,7	5,3	5,8	7,5	4,4	4,6
Διαρκή αγαθά	4,4	8,5	4,5	3,9	4,5	3,6	3,8
Επικοινωνίες	4,2	4,4	4,0	3,7	3,1	4,0	4,5
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	3,8	1,6	3,2	3,0	2,9	6,3	4,4
Εκπαίδευση	3,2	0,0	4,2	6,2	9,2	5,3	2,8

Πίνακας 7. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά τύπο νοικοκυριού: ΕΟΠ 2017

Αξία σε ευρώ

Τύπος νοικοκυριού	Αξία	Συμμετοχή %
Όλα τα νοικοκυριά	1.414,09	100,0
Άτομο μόνο, ηλικίας κάτω των 65 ετών	916,86	64,8
Άτομο μόνο, ηλικίας 65 ετών και άνω	641,94	45,4
Ζευγάρι	1.280,70	90,6
Ζευγάρι με 1 παιδί έως και 16 ετών	1.852,20	131,0
Ζευγάρι με 2 παιδιά έως και 16 ετών	2.060,14	145,7
Ζευγάρι με 3 παιδιά και άνω έως και 16 ετών	2.346,62	165,9
Ένας γονέας με 1 παιδί ή περισσότερα έως και 16 ετών	1.154,28	81,6
Ζευγάρι ή ένας γονέας με παιδιά άνω των 16 ετών	1.687,26	119,3
Άλλο είδος νοικοκυριού	1.723,34	121,9

Πίνακας 8. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά θέση στην εργασία του υπεύθυνου του νοικοκυριού: ΕΟΠ 2016 και 2017

Αξία σε ευρώ

Θέση στην εργασία	ΕΟΠ 2017	ΕΟΠ 2016	ΕΟΠ 2017/2016
	Αξία	Αξία	Μεταβολή %
Σύνολο αγορών	1.414,09	1.392,03	1,6
Μισθωτός	1.722,21	1.725,08	-0,2
Αυτοαπασχολούμενος με μισθωτούς	3.019,94	2.970,33	1,7
Αυτοαπασχολούμενος χωρίς μισθωτούς	1.795,32	1.723,43	4,2
Οικονομικά μη ενεργός ή άνεργος	1.080,56	1.073,78	0,6

Πίνακας 9 Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά ομάδες ηλικιών του υπεύθυνου του νοικοκυριού: ΕΟΠ 2016 και 2017

Αξία σε ευρώ

Ομάδες ηλικιών	ΕΟΠ 2017		ΕΟΠ 2016	
	Αξία	Συμμετοχή %	Αξία	Συμμετοχή %
Όλα τα νοικοκυριά	1.414,09	100,0	1.392,03	100,0
Μέχρι 24 ετών	607,01	42,9	692,94	49,8
25 - 34 ετών	1.416,45	100,2	1.417,78	101,8
35 - 44 ετών	1.660,03	117,4	1.673,10	120,2
45 - 54 ετών	1.868,85	132,2	1.769,60	127,1
55 - 64 ετών	1.587,98	112,3	1.587,16	114,0
65 - 74 ετών	1.183,38	83,7	1.143,98	82,2
75 ετών και άνω	863,86	61,1	849,46	61,0

Πίνακας 10. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά περιφέρεια: ΕΟΠ 2017

Αξία σε ευρώ

Περιφέρεια	Αξία	Συμμετοχή %
Όλα τα νοικοκυριά	1.414,09	100,0
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	1.365,29	96,5
Κεντρική Μακεδονία	1.346,97	95,3
Δυτική Μακεδονία	1.401,54	99,1
Ήπειρος	1.271,81	89,9
Θεσσαλία	1.289,56	91,2
Ιόνια Νησιά	1.546,67	109,4
Δυτική Ελλάδα	1.196,46	84,6
Στερεά Ελλάδα	895,02	63,3
Αττική	1.558,96	110,2
Πελοπόννησος	1.293,24	91,5
Βόρειο Αιγαίο	1.260,46	89,1
Νότιο Αιγαίο	1.682,56	119,0
Κρήτη	1.360,18	96,2

Πίνακας 11. Μέση μηνιαία κατανάλωση (ποσότητα) ειδών διατροφής, οινοπνευματωδών ποτών και καπνού: ΕΟΠ 2016 και 2017

Είδος	Μονάδα μέτρησης	ΕΟΠ 2017	ΕΟΠ 2016	Διαφορά ποσότητας	Μεταβολή %
Ρύζι	Γραμμάρια	1.336,01	1.335,39	0,62	0,0
Ψωμί και είδη αρτοποιίας	Γραμμάρια	9.269,83	9.287,50	-17,67	-0,2
Ζυμαρικά	Γραμμάρια	2872,57	2.868,36	4,21	0,1
Κρέας	Γραμμάρια	10.280,73	10.166,98	113,75	1,1
Ψάρια	Γραμμάρια	2.701,82	2.702,91	-1,09	0,0
Γάλα	Χιλιοστόλιτρα	10.852,92	11.095,99	-243,07	-2,2
Αυγά	Τεμάχια	16	16	0,00	0,0
Γιαούρτι	Γραμμάρια	1.853,89	1.787,47	66,42	3,7
Τυρί	Γραμμάρια	2.671,51	2.810,11	-138,60	-4,9
Φρούτα νωπά, συντηρημένα και ξηροί καρποί	Γραμμάρια	16.461,16	16.368,99	92,17	0,6
Λαχανικά νωπά, συντηρημένα και όσπρια	Γραμμάρια	25.528,77	25.250,72	278,05	1,1
Ελαιόλαδο	Χιλιοστόλιτρα	2.916,53	3.128,56	-212,03	-6,8
Τσιγάρα	Τεμάχια	156	160	-4,00	-2,5
Οινοπνευματώδη ποτά	Χιλιοστόλιτρα	3.809,76	3.801,00	8,76	0,2

Πίνακας 12. Μέση μηνιαία κατανάλωση (ποσότητα) ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, και άλλων καυσίμων για την κύρια κατοικία: ΕΟΠ 2016 και 2017

Ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό υγραέριο και καύσιμα υγρά και στερεά	Μονάδα μέτρησης	ΕΟΠ 2017	ΕΟΠ 2016	Διαφορά ποσότητας	Μεταβολή %
Ηλεκτρική ενέργεια	Κιλοβατώρες	399,71	396,24	3,47	0,9
Φυσικό αέριο	Κυβικά μέτρα	5,95	5,95	0	0,0
Υγραέριο	Γραμμάρια	700,02	726,9	-26,88	-3,7
Υγρά καύσιμα	Λίτρα	33,14	36,27	-3,13	-8,6
Στερεά καύσιμα	Κιλά	282,38	247,16	35,22	14,2

Πίνακας 13. Δείκτες συνθηκών διαβίωσης: ΕΟΠ 2016 και 2017

Ανέσεις των νοικοκυριών στην κύρια κατοικία	ΕΟΠ 2017		ΕΟΠ 2016	
	Αριθμός νοικοκυριών	Κατανομή %	Αριθμός νοικοκυριών	Κατανομή %
Σύνολο νοικοκυριών	4.079.548	100,0	4.104.186	100,0
Τηλεόραση έγχρωμη	4.079.287	100,0	4.084.991	99,5
Προσωπικός ηλεκτρονικός υπολογιστής	2.779.183	68,1	2.710.860	66,1
Κινητό τηλέφωνο	3.709.494	90,9	3.732.127	90,9
Δεύτερη κατοικία	642.589	15,8	656.090	16,0
Πλυντήριο πιάτων	1.498.887	36,7	1.480.288	36,1
Σταθερό τηλέφωνο	3.467.471	85,0	3.511.126	85,5
Καταψύκτης	1.246.333	30,6	1.221.375	29,8
Κεντρική θέρμανση (αυτόνομη και κοινόχρηστη)	1.686.660	41,3	1.703.182	41,5
Επιβατικό αυτοκίνητο ΙΧ	2.694.530	66,0	2.694.145	65,6
Κλειστός χώρος στάθμευσης	527.593	12,9	531.851	13,0

Πίνακας 14. Πεντημόρια ισοδύναμης δαπάνης και δείκτης ανισοκατανομής (S80/S20): ΕΟΠ 2016 και 2017

Αξία σε ευρώ

Πεντημόρια δαπάνης	Ισοδύναμη Δαπάνη (αγορές)		Συνολική ισοδύναμη δαπάνη	
	ΕΟΠ 2017	ΕΟΠ 2016	ΕΟΠ 2017	ΕΟΠ 2016
1 ^ο πεντημόριο	320,06	313,99	483,85	478,14
2 ^ο πεντημόριο	519,33	502,80	702,47	680,69
3 ^ο πεντημόριο	680,95	662,81	883,98	863,29
4 ^ο πεντημόριο	902,99	889,44	1.131,51	1.120,21
5 ^ο πεντημόριο	1.700,14	1.720,13	2.008,12	2.001,96
S80/S20	5,3	5,5	4,2	4,2

Πίνακας 15. Ποσοστιαία (%) κατανομή δαπανών ανά πεντημόριο ισοδύναμης δαπάνης κατά κατηγορία αγαθών και υπηρεσιών: ΕΟΠ 2016 και 2017

Αγαθά και υπηρεσίες	ΕΟΠ 2017		ΕΟΠ 2016	
	1 ^ο πεντημόριο (χαμηλότερο 20%)	5 ^ο πεντημόριο (υψηλότερο 20%)	1 ^ο πεντημόριο (χαμηλότερο 20%)	5 ^ο πεντημόριο (υψηλότερο 20%)
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0
Είδη διατροφής	31,6	14,0	32,2	13,7
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	3,2	3,6	3,3	3,5
Είδη ένδυσης και υπόδησης	2,6	7,4	2,8	7,9
Στέγαση	22,3	10,9	20,3	10,7
Διαρκή αγαθά οικιακής χρήσης	3,4	5,5	3,2	5,2
Υγεία	8,2	7,8	9,2	8,7
Μεταφορές	7,1	15,3	7,2	15,3
Επικοινωνίες	6,3	3,2	6,0	3,2
Αναψυχή και πολιτισμός	2,1	6,4	1,8	7,0
Εκπαίδευση	0,8	3,3	1,3	3,1
Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια	7,0	11,4	6,5	11,4
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	5,5	11,1	6,2	10,4

Πίνακας 16. Κατώφλι κινδύνου φτώχειας: ΕΟΠ 2016 και 2017

Αξία σε ευρώ			
Ισοδύναμη δαπάνη (αγορές) κατ' έτος		Συνολική ισοδύναμη δαπάνη κατ' έτος	
2017	2016	2017	2016
4.878,86	4.792,10	6.342,26	6.206,98

Πίνακας 17. Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας: ΕΟΠ 2016 και 2017

%			
Ισοδύναμη δαπάνη (αγορές)		Συνολική ισοδύναμη δαπάνη	
2017	2016	2017	2016
18,1	18,2	12,2	11,3

Πίνακας 18. Μέση μηνιαία ισοδύναμη δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες κατά κατηγορία πληθυσμού (φτωχός, μη φτωχός): ΕΟΠ 2017

Αξία σε ευρώ					
Αγαθά και υπηρεσίες	Φτωχός πληθυσμός		Μη Φτωχός πληθυσμός		Φτωχός/ μη φτωχός Μεταβολή %
	Αξία	%	Αξία	%	
Σύνολο	309,37	100,0	938,77	100,0	33,0
Είδη διατροφής	97,17	31,4	184,48	19,7	52,7
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	9,99	3,2	35,31	3,8	28,3
Είδη ένδυσης και υπόδησης	7,96	2,6	54,49	5,8	14,6
Στέγαση	70,27	22,7	136,68	14,6	51,4
Διαρκή αγαθά οικιακής χρήσης	10,60	3,4	44,03	4,7	24,1
Υγεία	26,15	8,5	70,3	7,5	37,2
Μεταφορές	20,95	6,8	118,82	12,7	17,6
Επικοινωνίες	19,64	6,3	38,38	4,1	51,2
Αναψυχή και πολιτισμός	6,28	2	44,26	4,7	14,2
Εκπαίδευση	2,30	0,7	25,38	2,7	9,1
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	21,65	7	100,78	10,7	21,5
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	16,41	5,3	85,87	9,1	19,1

Πίνακας 19. Ποσοστιαία (%) κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες σε χώρες της Ευρώπης: ΕΟΠ 2017

	Βουλγαρία	Ελλαδα	Ιταλία	Σερβία	Ισπανία	Ηνωμένο Βασίλειο
Αγαθά και υπηρεσίες						
Είδη διατροφής	39,7	20,4	17,8	34,0	14,1	10,0
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	5,4	3,8	1,8	4,5	1,8	2,0
Είδη ένδυσης και υπόδησης	4,4	5,8	4,7	5,3	5,2	5,0
Στέγαση	15,6	14,1	35,0	17,4	30,1	20,0
Διαρκή αγαθά οικιακής χρήσης	4,4	4,4	4,3	4,3	4,6	1,0
Υγεία	7,1	7,3	4,8	4,4	3,4	1,0
Μεταφορές	8,3	12,9	11,3	9,3	12,6	14,0
Επικοινωνίες	5,5	4,2	2,5	5,4	3,2	3,0
Αναψυχή και πολιτισμός	4,2	4,7	5,1	4,5	5,7	13,0
Εκπαίδευση		3,2	0,6	1,9	1,4	1,0
Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια	5,5	10,5	5,1	3,0	10,3	9,0
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες		8,8	7,1	6,0	7,7	21,0

**Πίνακας 20. Συντελεστές μεταβλητότητας στις 12 κατηγορίες αγαθών
και υπηρεσιών: ΕΟΠ 2017**

Αγαθά και υπηρεσίες	Συντελεστής μεταβλητότητας %
Σύνολο	1,5
Είδη διατροφής	1,2
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	2,8
Είδη ένδυσης και υπόδησης	2,7
Στέγαση	1,2
Διαρκή αγαθά	2,7
Υγεία	2,9
Μεταφορές	2,9
Επικοινωνίες	1,2
Αναψυχή και πολιτισμός	4,2
Εκπαίδευση	5,3
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	2,2
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	2,3

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών – ΕΟΠ (Household Budget Survey) είναι μία στατιστική έρευνα με την οποία συγκεντρώνονται πληροφορίες από αντιπροσωπευτικό δείγμα νοικοκυριών για τη σύνθεσή τους, την απασχόληση των μελών τους, τις συνθήκες στέγασης και, κυρίως, για τις δαπάνες διαβίωσής τους, καθώς και για τα εισοδήματά τους. Οι πληροφορίες για τις δαπάνες που συγκεντρώνονται από τα νοικοκυριά είναι πολύ αναλυτικές, δηλαδή δε συγκεντρώνονται πληροφορίες για κατηγορίες δαπανών συνολικά, όπως «δαπάνες διατροφής», «είδη ένδυσης – υπόδησης», «δαπάνες για υγεία» κλπ, αλλά για καθεμία δαπάνη χωριστά, π.χ. ψωμί άσπρο, γάλα νωπό πλήρες, μοσχάρι νωπό κλπ. υποδήματα ανδρικά, γυναικεία κλπ, ή μικροβιολογικές εξετάσεις, φάρμακα κλπ.

Βασικός στόχος της έρευνας είναι η αναθεώρηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή που καταρτίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ. Επίσης, η ΕΟΠ αποτελεί την πλέον κατάλληλη πηγή για τη(ν):

- συμπλήρωση των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων με την εκτίμηση της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης,
- μελέτη του ύψους και της διάρθρωσης των δαπανών των νοικοκυριών σε σχέση με το εισόδημά τους, καθώς και τα άλλα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους,
- ανάλυση των μεταβολών του επιπέδου διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση με τις προηγούμενες έρευνες,
- μελέτη της σχέσης μεταξύ των αγορών και των σε είδος απολαβών των νοικοκυριών,
- μελέτη των ορίων χαμηλού εισοδήματος κατά διάφορες κοινωνικο - οικονομικές κατηγορίες και ομάδες του πληθυσμού, καθώς και
- μελέτη των αλλαγών στις διατροφικές συνήθειες των νοικοκυριών της Χώρας.

Ιστορικό της έρευνας

Η ΕΟΠ 2017 είναι η δέκατη όγδοη κατά σειρά έρευνα που έχει διενεργηθεί στη Χώρα. Η πρώτη ΕΟΠ στη Χώρα διενεργήθηκε κατά τα έτη 1957/58, είχε διάρκεια ένα χρόνο και το δείγμα ανήλθε σε 2.500, περίπου, νοικοκυριά των αστικών περιοχών της Χώρας. Η έρευνα αυτή συνεχίστηκε κατά τα επόμενα έτη και μέχρι το έτος 1972 μόνο σε Δήμους άνω των 30.000 κατοίκων, σε μικρότερο, όμως, δείγμα νοικοκυριών.

Τον Απρίλιο του έτους 1963, παράλληλα με την έρευνα στις αστικές περιοχές, άρχισε ευρείας έκτασης έρευνα στις ημιαστικές και στις αγροτικές περιοχές της Χώρας, δηλαδή σε Δήμους και Κοινότητες με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων, διήρκεσε ένα χρόνο, περιελήφθησαν 3.755 νοικοκυριά των περιοχών αυτών και συνεχίστηκε μέχρι το έτος 1972 σε μικρότερο, όμως, δείγμα νοικοκυριών.

Κατά τα έτη 1974, 1981/82, 1987/88, 1993/94, 1998/99, 2004/2005 πραγματοποιήθηκαν Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών, οι οποίες κάλυψαν όλες τις περιοχές της Χώρας, σε δείγμα, περίπου, 7.500 νοικοκυριών για την πρώτη και σε δείγμα, περίπου, 6.000 έως 6.800 νοικοκυριών για καθεμία από τις τέσσερις επόμενες, και είχαν διάρκεια ένα έτος.

Από το έτος 2008 αποφασίστηκε, για εθνικές ανάγκες (κατάρτιση Δείκτη Τιμών Καταναλωτή με μεγαλύτερη αξιοπιστία, παραγωγή συγκρίσιμων στατιστικών για τις ανάγκες των Εθνικών Λογαριασμών), η διενέργεια της έρευνας να είναι ετήσια και συνεχής, δηλαδή να έχει διάρκεια ένα χρόνο και να πραγματοποιείται κάθε χρόνο. Συγκεκριμένα το 2008 πραγματοποιήθηκε σε αρχικό δείγμα, περίπου, 4.000 νοικοκυριών και κάλυψε όλες τις περιοχές της Χώρας.

Νομικό πλαίσιο

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2017 διενεργήθηκε σε δείγμα 6.350 ιδιωτικών νοικοκυριών όλων των περιοχών της Χώρας,

Κάλυψη

Η έρευνα καλύπτει όλα τα ιδιωτικά νοικοκυριά της Χώρας με τα μέλη τους, ανεξάρτητα από το μέγεθος ή οποιαδήποτε οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

Εξαιρούνται από την έρευνα:

- Οι συλλογικές κατοικίες, όπως ξενοδοχεία, πανσιόν, νοσοκομεία, γηροκομεία, στρατόπεδα, αναμορφωτήρια κλπ. Συλλογικές κατοικίες θεωρούνται και τα νοικοκυριά που παρέχουν στέγη με διατροφή σε πέντε τροφίμους και άνω.
- Τα νοικοκυριά με μέλη ξένους υπηκόους που υπηρετούν σε ξένες διπλωματικές αποστολές.

Δειγματοληψία

Η έρευνα είναι δειγματοληπτική, με τελική δειγματοληπτική μονάδα το νοικοκυριό και μονάδες ανάλυσης τα νοικοκυριά και τα μέλη τους. Η ΕΟΠ βασίζεται σε διασταδική στρωματοποιημένη δειγματοληψία νοικοκυριών από πλαίσιο δειγματοληψίας, που έχει δημιουργηθεί με βάση τα στοιχεία για το Μόνιμο Πληθυσμό της Απογραφής 2011 και καλύπτει πλήρως τον πληθυσμό αναφοράς, ώστε να εξασφαλίζεται η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος.

Μέγεθος δείγματος	Το τελικό μέγεθος του δείγματος ανήλθε στα 6.176 νοικοκυριά (κλάσμα δειγματοληψίας 1,5%), το οποίο ισοκατανεμήθηκε μέσα στο έτος, ώστε να επιλεγούν 4 ισοδύναμα ανεξάρτητα δείγματα που αντιστοιχούν στα 4 τρίμηνα του έτους. Ο συνολικός αριθμός των μονάδων επιφανείας ανήλθε σε 1.016.
Σταθμίσεις	Για την εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας, τα στοιχεία κάθε ατόμου και κάθε νοικοκυριού του δείγματος πολλαπλασιάστηκαν με έναν αναγωγικό συντελεστή. Ο αναγωγικός συντελεστής προκύπτει ως το γινόμενο των ακόλουθων τριών παραγόντων (σταθμίσεων): α, της αντίστροφης πιθανότητας επιλογής του ατόμου, που συμπίπτει με την αντίστροφη πιθανότητα επιλογής του νοικοκυριού, β, του αντίστροφου του ποσοστού απόκρισης των νοικοκυριών εντός του στρώματος, γ, ενός διορθωτικού συντελεστή, ο οποίος καθορίζεται κατά τρόπο, ώστε: - η εκτίμηση των ατόμων, κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, που θα προκύψει ανά γεωγραφική περιφέρεια να συμπίπτει με τον αντίστοιχο αριθμό που υπολογίστηκε με προβολή του πληθυσμού για το έτος αναφοράς της έρευνας και βασίστηκε στη Φυσική Κίνηση Πληθυσμού (Απογραφή Πληθυσμού 2011 και γεννήσεις, θάνατοι, μετανάστευση), - η εκτίμηση των νοικοκυριών, κατά τάξη μεγέθους (1, 2, 3, 4 ή 5 μέλη), να συμπίπτει με αυτή του έτους αναφοράς που υπολογίστηκε με προβολή βασισμένη στη διαχρονική τάση της Απογραφής Πληθυσμού των ετών 2001 και 2011.
Μεθοδολογία μέτρησης της φτώχειας	Η γραμμή φτώχειας (το κατώφλι της φτώχειας) υπολογίζεται με τη σχετική έννοια (φτωχός σε σχέση με τους άλλους) και ορίζεται στο 60% της διάμεσης ισοδύναμης δαπάνης από αγορές του νοικοκυριού, διαφοροποιούμενη από την έννοια του κινδύνου της απόλυτης φτώχειας (ο φτωχός που στερείται βασικών μέσων επιβίωσης). Στη τελική καταναλωτική δαπάνη περιλαμβάνονται εισοδηματικές συνιστώσες, όπως το τεκμαρτό ενοίκιο από ιδιοκατοίκηση, οι έμμεσες κοινωνικές μεταβιβάσεις, τα εισοδήματα σε είδος.
Ισοδύναμη δαπάνη και κλίμακα ισοδυναμίας	Ως «ισοδύναμη δαπάνη» ορίζεται η συνολική δαπάνη του νοικοκυριού μετά τη διαίρεσή της με το ισοδύναμο μέγεθος του νοικοκυριού. Το ισοδύναμο μέγεθος του νοικοκυριού υπολογίζεται με βάση την τροποποιημένη κλίμακα του ΟΟΣΑ, σύμφωνα με την οποία ορίζεται συντελεστής στάθμισης 1 για τον πρώτο ενήλικα, 0,5 για τον δεύτερο ενήλικα και παιδιά 14 ετών και άνω και 0,3 για παιδιά κάτω των 14 ετών. Παράδειγμα: οι δαπάνες του νοικοκυριού με δύο ενήλικες και δύο παιδιά κάτω των 14 ετών διαιρείται με το συντελεστή ισοδυναμίας $1+0,5+(2 \times 0,3)=2,1$, για νοικοκυριό με δύο ενήλικες διά 1,5, για νοικοκυριό με 2 ενήλικες και 2 παιδιά ηλικίας 14 ετών και άνω διά 2,5 κλπ.
Κατάσταση πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός: ο πληθυσμός που έχει δαπάνη μικρότερη ή ίση από το κατώφλι της φτώχειας. Μη Φτωχός πληθυσμός: ο πληθυσμός που έχει δαπάνη μεγαλύτερη από το κατώφλι της φτώχειας.
Δείκτης ανισοκατανομής (S80/S20)	Η ανισότητα στην κατανομή της δαπάνης (S80 / S20) εκφράζεται ως λόγος του συνόλου της ισοδύναμης δαπάνης του 20% του πληθυσμού με την υψηλότερη ισοδύναμη δαπάνη προς το σύνολο ανάλογης δαπάνης του 20% του πληθυσμού με τη χαμηλότερη δαπάνη. Συγκρίνει, δηλαδή, το μερίδιο της δαπάνης του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού με το 20% του φτωχότερου.
Δαπάνη νοικοκυριών	Συνολική καταναλωτική δαπάνη του νοικοκυριού είναι η αξία, σε χρήμα, των αγαθών και υπηρεσιών που αγόρασε το νοικοκυριό, για να καλύψει τις οικογενειακές και τις κοινωνικές του ανάγκες.
Τελική δαπάνη των νοικοκυριών	Τελική καταναλωτική δαπάνη του νοικοκυριού είναι η αξία, σε χρήμα, των αγαθών και υπηρεσιών που αγόρασε το νοικοκυριό ή έλαβε σε είδος (από δική του παραγωγή, δικό του κατάστημα, τον εργοδότη ή από αλλού), για να καλύψει τις οικογενειακές και τις κοινωνικές του ανάγκες.
Ταξινόμηση δαπανών νοικοκυριών	Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ταξινόμηση ειδών και υπηρεσιών (COICOP-HBS) που προτάθηκε στα κράτη μέλη από τη Eurostat (Household Budget Surveys in the European Union, methodology and recommendations for harmonization, 2013). Οι δώδεκα (12) κύριες ομάδες είναι: - Είδη διατροφής και μη οινόπνευματώδη ποτά - Οινόπνευματώδη ποτά και καπνός - Είδη ένδυσης και υπόδησης - Στέγαση, ύδρευση, καύσιμα και φωτισμός κύριας και δευτερεύουσας ή εξοχικής κατοικίας

- Διαρκή αγαθά οικιακής χρήσης - οικιακά είδη άμεσης κατανάλωσης και οικιακές υπηρεσίες
- Υγεία
- Μεταφορές
- Επικοινωνίες
- Αναψυχή και πολιτισμός
- Εκπαίδευση
- Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια
- Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες

Περίοδος αναφοράς δαπανών

Στην έρευνα χρησιμοποιούνται διάφορες περίοδοι αναφοράς που έχουν καθοριστεί, ανάλογα με τη συχνότητα που πραγματοποιούνται από τα νοικοκυριά τα διάφορα είδη δαπανών ή λαμβάνονται τα εισοδήματα, με στόχο τη μείωση των δειγματοληπτικών σφαλμάτων μνήμης. Οι περίοδοι αναφοράς που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι δεκατέσσερις (14) ημέρες της έρευνας για τις καθημερινές δαπάνες του νοικοκυριού, όπως είδη διατροφής και οιοπονευματώδη ποτά, είδη καθαριότητας (απορρυπαντικά, σαπούνια, χαρτί υγείας) κλπ, ο μήνας, το δίμηνο, το τρίμηνο, το τετράμηνο, το εξάμηνο και το έτος για δαπάνες που πληρώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα για υπηρεσίες που παρασχέθηκαν ή θα παρασχεθούν στο μέλλον, όπως λογαριασμοί ηλεκτρικού, νερού, τηλεφώνου, κοινοχρήστων κλπ., τέλη κυκλοφορίας και ασφάλιστρα αυτοκινήτων, ενοίκιο κύριας και δευτερεύουσας ή εξοχικής κατοικίας κλπ, καθώς και οι τελευταίες 30 ημέρες, οι τελευταίοι 3, 6 ή 12 μήνες που προηγήθηκαν από τη λήξη της έρευνας στο νοικοκυριό (περιλαμβάνονται και οι 14 ημέρες της έρευνας) για δαπάνες επίπλων, ειδών επίπλωσης, ηλεκτρικών συσκευών κλπ, δαπάνες ειδών ένδυσης και υπόδησης, θεραπευτικών συσκευών κ.λπ, δαπάνες υγείας και εκπαίδευσης, δαπάνες διακοπών και παραθερισμού κλπ.

Τρόποι κτήσεως αγαθών και υπηρεσιών

Με την έρευνα συγκεντρώνονται πληροφορίες και για τον τρόπο απόκτησης από τα νοικοκυριά των αγαθών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούν για την κάλυψη των αναγκών τους. Η απόκτηση των αγαθών και υπηρεσιών μπορεί να πραγματοποιηθεί με αγορά ή με άλλους τρόπους (από δική του παραγωγή ή δική του επιχείρηση, από το Κράτος, από άλλα νοικοκυριά ή από τον εργοδότη).

Προϋποθέσεις καταγραφής των δαπανών

- Να έχουν πραγματοποιηθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς που έχει οριστεί για το αντίστοιχο αγαθό ή υπηρεσία, π.χ. στις δεκατέσσερις ημέρες για τα είδη διατροφής, στο μήνα για τα είδη ένδυσης, στους 12 μήνες για τα διαρκή αγαθά κλπ.
- Το είδος στο οποίο αναφέρεται η δαπάνη να έχει περιέλθει στην κατοχή του νοικοκυριού και η υπηρεσία να του έχει προσφερθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς της, ανεξάρτητα αν προορίζεται για να καλύψει τις ανάγκες του ή για να δοθεί σε άλλα νοικοκυριά.
- Τα είδη που προέρχονται από γεωργική - κτηνοτροφική παραγωγή του νοικοκυριού, αλιεία, δάση ή θήρα να έχουν καταναλωθεί από το νοικοκυριό στην περίοδο αναφοράς τους.
- Τα αγαθά που αγοράζει ένα νοικοκυριό για να τα προσφέρει ως δώρο σε άλλα νοικοκυριά καταγράφονται στο νοικοκυριό που τα αγόρασε. Το νοικοκυριό που τα δέχεται δεν τα καταγράφει ως αγορά.
- Τα αγαθά που λαμβάνει ένα νοικοκυριό από το κατάστημά του, χωρίς πληρωμή, για να τα προσφέρει ως δώρο σε άλλα νοικοκυριά, καταγράφονται ως δαπάνη στο νοικοκυριό που τα προσφέρει.

Εκτίμηση της αξίας αγαθών και υπηρεσιών

- **Γ ι α τ ι ς α γ ο ρ έ ς :** Στην τιμή των αγαθών και υπηρεσιών που αποκτούν τα νοικοκυριά με αγορά προστίθεται και κάθε άλλη δαπάνη που είναι απαραίτητη, ώστε αυτά να καταναλωθούν ή να χρησιμοποιηθούν, π.χ. μεταφορικά, τοποθέτηση ηλεκτρικών συσκευών κλπ. Στην περίπτωση που τα αγαθά ή οι υπηρεσίες έχουν αποκτηθεί με δόσεις ή με πιστωτική κάρτα, η αξία τους καταγράφεται ολόκληρη και όχι μόνο το μέρος των δόσεων που έχουν αποπληρωθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς.
- **Γ ι α τ ι ς α π ο λ α β έ ς σ ε ε ί δ ο ς :** Η τιμή των αγαθών και υπηρεσιών που παίρνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή υπολογίζεται από τα ίδια ή από τον ερευνητή, με βάση τις λιανικές τιμές που ισχύουν στην τοπική ή την πλησιέστερη αγορά.

Παραπομπές

Περισσότερες πληροφορίες (πίνακες, γραφήματα, μεθοδολογία), σχετικά με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ www.statistics.gr, στο σύνδεσμο «Πληθυσμός και Κοινωνικές Συνθήκες > Οικογενειακοί Προϋπολογισμοί».